

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1701

Vragen van het lid **Bruyning** (Nieuw Sociaal Contract) aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over *de artikelen «Jeugdzorg en Rechtsstaat: een systeem in crisis» en «Ouders kunnen bij de kinderrechter niet meer rekenen op een eerlijk proces»* (ingezonden 28 januari 2025).

Antwoord van Staatssecretaris **Struycken** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 21 maart 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 1326.

Vraag 1 en 2

Heeft u kennisgenomen van het opinieartikel van de advocaten Mieke Krol en Richard Korver in het Algemeen Dagblad van 14 januari 2025 met de titel «Jeugdzorg en Rechtsstaat: een systeem in crisis»?¹ Zo nee, zou u deze opinie willen lezen voor de beantwoording van de volgende vragen? Heeft u kennisgenomen van het artikel gepubliceerd bij Follow The Money (FTM) op 9 januari 2025 onder de titel «Ouders kunnen bij de kinderrechter niet rekenen op een eerlijk proces»?² Zo nee, zou u dit artikel willen lezen voor de beantwoording van de volgende vragen?

Antwoord 1 en 2

Ja.

Vraag 3

Hoe beoordeelt u het signaal van veel verschillende advocaten in genoemde artikelen maar ook op sociale media dat rechters wetten en richtlijnen in jeugdzorgzaken verschillend interpreteren, waardoor rechtsongelijkheid ontstaat en de rechtsbescherming van ouders en kinderen wordt ondermijnd? Hoe kijkt u naar het zorgelijke signaal van deze advocaten dat zij de uitspraken van rechters nog nauwelijks kunnen uitleggen aan hun cliënten?

Antwoord 3

Ik vind het belangrijk dat de rechter bij de beoordeling van iedere aan hem voorgelegde zaak de ruimte heeft om recht te doen aan het belang van het kind, de ouders en het gezin. Hoe duidelijk wetten en richtlijnen ook zijn

¹ AD, 14 januari 2025, Opinie: «Jeugdzorg en rechtsstaat: een systeem in crisis» (<https://www.ad.nl/opinie/opinie-jeugdzorg-en-rechtsstaat-een-systeem-in-crisis-ada4a487/251165990/>).

² Follow the Money, 9 januari 2025, Ouders kunnen bij de kinderrechter niet rekenen op een eerlijk proces (<https://www.ftm.nl/artikelen/geen-eerlijk-proces-kinderrechter>).

gesteld, de rechter zal altijd ook ruimte moeten hebben om recht te doen in een concrete situatie. In algemene zin kan niet worden gesteld dat de rechtsbescherming van ouders en kinderen wordt ondermijnd als rechters ogenschijnlijk verschillende uitspraken doen. Op deze manier worden leerstukken of de uitleg van bepalingen in jurisprudentie uitgekristalliseerd en aangepast aan maatschappelijke ontwikkelingen. Wel vind ik het zorgelijk als de uitspraken zo zeer uiteen lopen dat de praktijk niet meer goed weet waarop te koersen en advocaten moeite hebben de uitspraken uit te leggen aan hun cliënten.

Vraag 4

Wat is de visie van u op het feit dat lagere rechters zich niet houden aan uitspraken van hogere rechters, en welke maatregelen worden overwogen om deze schending van gerechtelijke hiërarchie te corrigeren verwijzend naar de uitspraak van rechtbank Midden-Nederland d.d. 8 november 2024?³

Antwoord 4

Het is niet aan mij om te oordelen over hoe rechters in individuele zaken beslissen. In algemene zin geldt dat de gerechtelijke hiërarchie zich primair richt op beslissingen in een concrete zaak. Hoger beroep biedt aan alle belanghebbende een mogelijkheid om opnieuw een zaak te bepleiten bij een hoger rechtscollege. Maar het hoger beroep biedt ook een mogelijkheid tot herstel van procedurele fouten die in eerste aanleg mogelijk zijn gemaakt. Ik constateer dat dit laatste ook is gebeurd in de aangehaalde zaak. Algemene richtlijnen die uit hogere jurisprudentie kunnen worden afgeleid zijn uiteraard richtinggevend voor lagere rechters, maar daarnaast moet ook rechtsvorming steeds kunnen blijven plaatsvinden. Zo kunnen gerechtshoven onderling verschillende uitspraken doen, met name als het wettelijk kader ontbreekt of veel ruimte laat, maar kan er ook aanleiding zijn om in een zaak die bij de rechtbank dient een afwijkende visie te hanteren. Rechtsvorming acht ik een groot goed, omdat het mogelijk maakt om maatwerk te leveren en recht te doen in het individuele geval.

Vraag 5

Wat is uw visie op het feit dat verschillende rechters de uitspraak van de Hoge Raad met betrekking tot het perspectief verschillend interpreteren waardoor er rechtsongelijkheid kan ontstaan?⁴

Antwoord 5

Het is niet aan mij om te oordelen over hoe rechters in individuele zaken beslissen en uitspraken van de Hoge Raad interpreteren. Dat er onduidelijkheid bestaat over het perspectiefbesluit en de juridische duiding daarvan is overigens niet nieuw. In het wetsvoorstel Versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming stel ik daarom voor beslissingen over het opvoedperspectief van een kind bij de kinderrechter te beleggen.

Vraag 6, 7 en 8

Hoe ziet u de aanduiding van rechtbanken als «ketenpartners» in jeugdzorg? Deelt u de mening dat het benoemen van de rechter als ketenpartner de onafhankelijkheid, althans het beeld hiervan, van de rechter/de rechtspraak in gevaar brengt?

Deelt u de mening dat het elkaar als ketenpartner benoemen kan leiden tot een gevoel bij ouders en jongeren dat rechtbanken samenwerken en onderdeel zijn van het systeem en daardoor niet onafhankelijk en onpartijdig zijn?

Antwoord 6, 7 en 8

In het taal- en woordgebruik en in de beeldvorming moeten we er voor waken dat duidelijk is dat de Rechtspraak onafhankelijk en onpartijdig is. De Rechtspraak is met betrekking tot logistieke en administratieve processen een belangrijke schakel in een goed werkende keten. In zoverre is de Rechtspraak een partner van de keten. Ook adviseert de rechtspraak gevraagd en

³ ECLI:NL:RBMNE:2024:6492.

⁴ ECLI:NL:HR:2023:1148.

ongevraagd over verbeteringen in het stelsel.⁵ De rechtspraak neemt nooit deel aan ketenoverleggen (zoals een jeugdbeschermingstafel) waar casuïstiek van gezinnen en beslissingen in concrete gevallen op de agenda staan.

Vraag 9

Gezien het feit dat overleg tussen instellingen en de rechtspraak en het maken van lokale afspraken over trends en ontwikkelingen mogelijk moeten zijn, deelt u de mening dat, om te voorkomen dat individuele zaken inhoudelijk besproken kunnen worden, gesprekken op stafniveau gevoerd moeten worden en dat rechters hierbuiten moeten blijven? Bent u ook voornemens om dit vast te leggen in richtlijnen over het contact met externe partijen?

Antwoord 9

Overleg met de Rechtspraak wordt gevoerd via de Raad voor de Rechtspraak. Het is aan de Rechtspraak om te bepalen met welke vertegenwoordiging zij deelnemen aan overleg. Ten overvloede merk ik daarbij ook op dat rechters en jeugdbeschermers zich er zeer van bewust zijn dat zij over concrete zaken niet inhoudelijk mogen spreken met andere organisaties. De geheimhoudingsplicht voor rechters en stafmedewerkers is opgenomen in artikel 7 en 13 van de Wet op de rechterlijke organisatie. De geheimhoudingsplicht voor jeugdbeschermers volgt uit artikel 7.3.1 lid 1 en artikel 7.3.11 lid 1 Jeugdwet.

Vraag 10 en 11

Hoe oordeelt u over de praktijk waarin rechtbanken eenzijdig communiceren met jeugdzorginstanties zonder betrokkenheid van ouders of advocaten, zoals blijkt uit het FTM-artikel en het feit dat als gevolg van het ketenpartnerschap en het Collectieve Opdracht Routeer Voorziening (CORV)-systeem er rechtstreekse contacten tussen de gecertificeerde instellingen (GI's)/Raad voor de Kinderbescherming en rechtbanken/rechters zijn?

Hoe kijkt u aan tegen het feit dat uit het FTM-artikel blijkt dat niet alle procespartijen toegang hebben tot de stukken die in het CORV-systeem worden gehangen en dat Hans Hofhuis CORV als «fundamentele fout» beschouwt als dat systeem ertoe leidt dat er buiten het zicht van ouders en advocaten wordt gecommuniceerd?

Antwoord 10 en 11

De rechtspraak is conform de Regeling justitiële keteninformatisering Jeugdwet aangesloten op de CORV om op digitale wijze berichten uit te wisselen met bijvoorbeeld de Raad voor de Kinderbescherming. De CORV waarborgt de veilige verstrekking van de bijzondere persoonsgegevens van burgers. Er wordt voorts gewerkt aan het voor iedereen digitaal toegankelijk maken van de Rechtspraak, ook in jeugdbeschermingszaken. Daarvoor heeft de Rechtspraak het systeem Digitale Toegang Rechtspraak aangewezen. Het DT-systeem is gekoppeld met CORV voor de berichtenuitwisseling met de Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instellingen. Sinds 3 juni 2024 heeft de advocatuur bij alle rechtbanken de mogelijkheid om via het DT-systeem digitaal te procederen. De advocaat heeft toegang middels het portaal Mijn Rechtspraak en krijgt via die weg ook toegang tot de stukken waartoe hij is geautoriseerd, waaronder de door de Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instelling ingediende stukken. De rechtbank verstrekt toegang tot de stukken waartoe de advocaat (alsook de andere partijen) geautoriseerd mag worden. De advocaat krijgt niet toegang tot alle stukken. Bijvoorbeeld het ingediende bijzonderhedenformulier, dat gegevens zoals het BSN van partijen, het verblijfadres in een Blijf van mijn Lijf huis bevat of een verslag van een kindgesprek.

Door het gebruik van het DT-systeem (waarmee CORV dus is gekoppeld) is gelijktijdig communiceren voor de rechtbank met advocaten en de RvdK/GI eenvoudiger geworden. Om die reden zullen in 2025 ook ouders (die niet worden bijgestaan door een advocaat) via Mijn Rechtspraak digitaal toegang tot de stukken krijgen waartoe zij door de rechtbank zijn geautoriseerd. Daarvoor geldt wel dat de ouder zich digitaal zal moeten aanmelden. Daarbij

⁵ Zie bijvoorbeeld het rapport «Recht doen aan kinderen en ouders» van de reflectiecommissie familie- en jeugdrechters van de rechtbanken en de gerechtshoven met aanbevelingen aan het Rijk.

acht ik het van belang te benadrukken dat er geen verplichting is tot digitaal procederen en dat het uitgangspunt is dat ouders recht hebben op alle informatie.

Vraag 12, 13 en 14

Hoe kijkt u aan tegen het feit dat uit het FTM-artikel blijkt dat rechtbanken tegenover FTM stellen dat communicatie over proces-technische problemen niet met ouders gedeeld hoeven te worden? Deelt u de mening van Hans Hofhuis (oud-rechter) dat dit een lelijke misvatting is?

Uit het artikel van FTM blijkt dat een algemene uitzondering voor proces-technische kwesties niet bestaat volgens Ruth de Bock, hoogleraar civiele rechtspleging en advocaat-generaal bij de Hoge Raad; kunt u aan de hand hiervan uitleggen hoe het kan dat de rechtspraak vindt dat het wel mogelijk is om zonder alle procespartijen over proces-technische kwesties te communiceren, terwijl Ruth de Bock aangeeft dat er geen uitzonderingen mogelijk zijn? Hoe kijkt u hier tegenaan?

In beide artikelen wordt benoemd dat het fundamentele recht op hoor en wederhoor in zaken waarbij een kindbeschermingsmaatregel wordt verzocht niet altijd wordt nageleefd en dat dit indruist tegen het artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), bent u hier bekend mee en bent u van plan dit te gaan borgen zodat partijen daadwerkelijk een eerlijk proces kunnen verwachten?

Antwoord 12, 13 en 14

Jeugdzaken zijn verzoekschriftprocedures. In verzoekschriftprocedures dient de rechter er zelf voor te zorgen dat alle belanghebbenden over de processtukken beschikken.⁶ De rechter stelt vast wie de belanghebbenden zijn. De Rechtspraak hanteert daarbij het uitgangspunt dat partijen alle stukken en berichten kunnen inzien en dat alle inhoudelijke stukken worden gedeeld (uitgezonderd kindgesprekbriefjes, het bijzonderhedenformulier en eventuele veiligheidsitems). De Rechtspraak acht het daarbij niet wenselijk om informatie over de logistieke voorbereiding van de zitting schriftelijk aan partijen voor te leggen. Ouders hebben vaak (nog) geen advocaat en de rechtbank correspondeert via de post met hen. Het telkens toesturen van administratieve berichten zal een stroom aan relatief minder belangrijke informatie richting de ouders op gang brengen. Ouders zijn volgende Rechtspraak altijd welkom op de rechtbank als zij een dossier willen inzien. Daarin zijn alle administratieve berichten opgenomen.

Mijn uitgangspunt is dat ouders moeten beschikken over alle informatie. Dat geldt ook voor informatie en communicatie over proces-technische kwesties. Ouders moeten ook zelf kunnen bepalen wat wel of niet relevant is voor hun zaak. Ik ga hierover met de Rechtspraak in gesprek en zal uw Kamer over de uitkomsten daarvan informeren.

Vraag 15 en 16

Hoe verhoudt volgens u de praktijk van kortdurende verlengingen van uithuisplaatsingen zonder hoor en wederhoor zich tot het beginsel van een eerlijk proces?

Welke maatregelen worden overwogen om verlengingen van uithuisplaatsingen die worden verlengd zonder hoor en wederhoor in verband met administratieve of organisatorische redenen bij de rechtbank te voorkomen?

Antwoord 15 en 16

Om te voorkomen dat een machtiging uithuisplaatsing afloopt voordat een zitting plaatsvindt, terwijl deze maatregel mogelijk wel nodig is voor de veiligheid van het kind, verlengen kinderrechtshouders de machtiging voor een korte periode. Dat doen ze zo veel mogelijk nadat belanghebbenden (waaronder de ouders) op het voornemen tot zo'n verlenging hebben kunnen reageren. Een dergelijke verlenging is alleen mogelijk als voldaan is aan de wettelijke criteria van een uithuisplaatsing, waarbij het verhoor van belanghebbenden niet kan worden afgewacht (artikel 800, derde lid, Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering). Indien een machtiging dan toch afloopt voordat een zitting plaatsvindt kan dit tot onzekerheid leiden bij alle betrokkenen

⁶ Artikel 290 en 291 Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

partijen. Het doel van een korte verlenging is de status quo tijdelijk te handhaven in het belang van het kind, onduidelijkheid over het lot van het kind te voorkomen en om vervolgens op korte termijn een zitting te houden waar alle standpunten kunnen worden uitgewisseld.

Vraag 17

Hoe beoordeelt u de effectiviteit van de aanbevelingen van de reflectiecommissie familie- en jeugdrechters uit 2023 (het rapport «Recht doen aan kinderen en ouders») in het licht van de artikelen van FTM en de opinie uit het AD van Krol en Korver zoals benoemd in vraag 1 en 2?

Antwoord 17

De reflectiecommissie familie- en jeugdrechters van de rechtbanken en gerechtshoven richt zich met de aanbevelingen uit het rapport «Recht doen aan kinderen en ouders» allereerst tot de jeugdrechters zelf. Voorts richten aanbevelingen zich ook tot mij als Staatssecretaris. Deze aanbevelingen gaan over de versterking van de rechtsbescherming van ouders en kinderen. Dit is een belangrijk thema van het regeerakkoord en wordt actief opgepakt. Uw Kamer is daarover geïnformeerd in de brief met de contouren van het «Wetsvoorstel versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming» en de brief over de «voortgang aanpak versterking toegang tot het recht».⁷ Concrete voorbeelden zijn het verlagen van de leeftijdsgrens voor het hoorrecht, kosteloze rechtsbijstand voor ouders, verkorting van de wettelijke termijn waarbinnen een met spoed verleende machtiging tot uithuisplaatsing ter zitting moet worden behandeld, onderzoek naar standaard ondersteuning voor het kind bij procedures, de afschaffing van de meldbriefprocedure en het realiseren van meer tijd voor de behandeling van jeugdbeschermingszaken. De kritische opmerkingen over de jurisprudentie en de logistieke samenwerking tussen Rechtspraak en jeugdbeschermingsinstellingen werpen geen ander licht op de noodzaak van deze aanbevelingen.

⁷ Kamerstukken II, vergaderjaar 2024–2025, 31 839, nr. 1040 en Kamerstukken II, vergaderjaar 2024–2025, 29 279, nr. 920.